

Sahlgrenska akademins förändringsprocess för hållbar utveckling

Barbro Robertsson leg.ssk, MD

barbro.robertsson@gu.se

Vad är Sahlgrenska akademien?

18 utbildningsprogram	
Apotekare	Logoped
Receptarie	Tandläkare
Folkhälsovetare	Tandhygienist
Läkare	Tandtekniker
Biomedicinsk analytiker	Sjukhusfysiker
Dietist	Sjuksköterska
Arbets terapeut	Specialistsjuksköterska
Sjukgymnast	Röntgensjuksköterska
Audionom	Barnmorska

Processen startar på GU - SA

- 2006 ger rektor i uppdrag till fakultetsnämnderna
- Dekanus ger uppdrag till en arbetsgrupp att föreslå hur detta skulle kunna gå till
- Ett allmänt hållet dokument lämnas

Hållbar utveckling i grundutbildningen

1. Introduktion om hållbar utveckling och miljöarbete
2. Stegplan av hållbar utveckling i olika kurser
3. Obligatoriska kurser (vissa utbildningsprogram?)
4. Valfria kurser (en gemensam kurs som ges HT+VT)
5. Vid examensarbetet ges information om hållbar utveckling

- En arbetsgrupp utses 2007 med en person från varje program
- Varje person i gruppen arbetar med sitt eget program
- HU skall inte ersätta annat innehåll utan integreras i befintligt
- Årlig rapportering 2008, 2009, 2010 och 2011
- 2010 eget mål att samtliga program skulle ha en skriftligt dokumenterad plan för integreringen

Tre dimensioner i Hållbar Utveckling

Den sociala dimensionen	Den ekologiska dimensionen	Den ekonomiska dimensionen
Hälsa Mänskliga rättigheter Jämlikhet Trygghet Demokrati Jämställdhet Inflytande Delaktighet Utbildning	Luft Vatten Energi Växter och djur Biologisk mångfald Klimat Mathållning Inne- och utemiljö Transporter	Resurser Utveckling Prioriteringar Teknik Forskning

Alla åtgärder skall vara hållbara över gränser, över tid, ge trygghet åt kommande generationer samt innehålla en rättvis fördelning

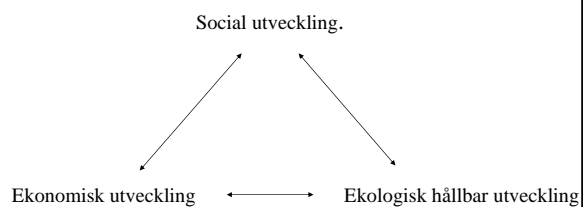
Modifierat ur Pellmer K och Wramner B: Grundläggande folkhälsovetenskap, Liber, Stockholm 2007

Kopplingar mellan globalisering och hållbar utveckling

- HU ett sätt att hantera effekterna av globalisering
- Alltid äventyrat våra livsbetingelser – Ökad omfattning och ökat djup!
- Idag äventyrar vi livsbetingelserna globalt! – Sociala, ekonomiska och ekologiska implikationer – HU ett försök – en modell – för hur vi kan minska sannolikheten att förstöra livskvaliteten på jorden.

Sverker Jagers, 2011

Sambanden inom hållbar utveckling

Sverker Jagers 2011

Att lära för HÅLLBAR UTVECKLING

- Sällan RÄTT eller FEL
- I grunden ETISKA STÄLLNINGSTAGANDEN
- Kunna göra MEDVETNA VAL utifrån den kunskap man har idag

Att få igång arbetet

Börjar med piskan

- Högskolelagen
- Miljöledningssystemet
- FN's dekad för lärande och utbildning för hållbar utveckling (DESD) 2005 – 2014
- ICN:s etiska kod för sjuksköterskor:
 - Sjuksköterskan har även del i ansvaret att bevara och skydda miljön mot överexploatering, föroreningar, förstörelse och ödeläggelse.

Moroten: Vad skall/kan studenterna ha kunskaperna till?

- Kunna utöva sitt yrke på ett sätt som minskar belastning på jordens klimat och resurser och som främjar en rättvis fördelning
 - Arbeta för hälsa utifrån kunskaper om miljö-ekonomi-sociala förhållanden i ett globalt perspektiv
- Ha kunskaper, färdigheter och förhållningssätt som gör att de kan välja att bidra till en global hållbar utveckling
- Ta ansvar för den egna verksamhetens påverkan på miljö och andra människors livsvillkor
 - T.ex miljöledningssystem i den verksamhet man arbetar
 - Anställningsbarhet

- Generisk kompetens
- Möta framtidens sjukdomar, panorama hälsa/ohälsa
- Arbeta på andra ställen i världen
- Möta patienter från andra ställen på jorden
- Ha ett globalt perspektiv på det egna området
- Med sin kunskap bidra till opinionsbildning
- Ökad anställningsbarhet?

Stegvis

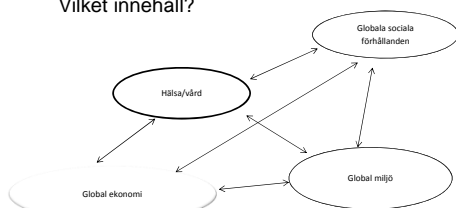
- ... inventera redan befintliga inslag i respektive program
- ... identifiera inslag/innehåll, utifrån kunskaper om hållbar utveckling, som kan/bör finnas med i programmet
- ... utse kurser där dessa inslag naturligt kan komma in

Till vår hjälp

- NLHU2s lärandemål
- Skrifter och texter – goda exempel
- Inspirationsföreläsning från Chalmers
- F.d. läkarstudent
- Humane ekolog från Global Studies
- GUL - lärandeplattform

Vilket innehåll?

Valda områden

- Begreppet HU och dess relevans i hälsa och vård, miljöledningssystem
- Globalisering i relation till hälsa och vård
- Etik och värderingar: Globaliseringsetik och miljöetik i relation till hälsa och vård
- Begrepp såsom
 - The tragedy of the commons = allmänningens tragedi
 - Biologisk mångfald
 - NIMBY
 - The Green Race

Vårdverksamhet och HU

• Sjukvårdens/den egna verksamhetens ekologiska fotavtryck/påverkan på global HU:

- energi
- resurser
- material och metoder

• Det egna ekologiska fotavtrycket

Vårdverksamhetens indirekta påverkan

- Tillverkning av sjukvårdsmaterial – inköpspolicy
- Läkemedel och miljö: tillverkning, användning, kassation
- Val av material och metoder.

Sjukdomar, miljö, sociala förhållanden och ekonomi

- Mikroorganismer och sjukdomar i globalt perspektiv
- Miljö och sjukdomar
- Arbets- och miljömedicin
- Folkhälsa och dess bestämningsfaktorer – makroperspektiv

Former för lärande

Vad kan en sådan arbetsgrupp bidra med till programmen?

- Formulera lärandemål
- Föreslå kursinnehåll, litteratur
- Föreslå undervisningsformer – lärarens roll
- Skapa studieuppgifter
- Föreslå examinationsformer
- Föreslå resurser/förmedla kontakter

Mycket viktigt för oss har varit att

- .. göra en plan för varje program, hela programmet
- .. se till att planen får status
- .. planens delar skall återfinnas i kursplaner och studiehandledningar
- .. inte ersätta tidigare innehåll

- ... ge förslag till kursansvariga och föreläsare
- .. arbeta för studentcentrerat lärande – studenterna arbetar framförallt själva med givna uppgifter relaterat till kursinnehåll
- .. utbilda/kompetensutveckla lärare

- .. i framtiden kanske arbeta med en portfolio, portfölj, för alla uppgifter under programmet, men samtidigt ha integrering
- ... det så småningom kanske kan synas i slutgiltiga examenspoängen att HU ingått

Exempel från 3 olika program

Innehåll (HU)	Lärandemål	Lärandeaktivitet	Examinationsform	Kurs	Kommentar
Radioaktiva ämnen omsättning i miljön	Värderingsförmåga och förhållningsdåd - reflektera över avfallshantering och radioaktiva ämnen omsättning i miljön ur ett hållbarhetsperspektiv.	Litteraturstudier	Inlämningsuppgifter	RFAD00 Joniserande strålning i samhället 15 hp	
Läkemedel och miljö	Kunskap och förståelse Ha kunskap om hur läkemedel påverkar miljön samt hur läkemedel ska hanteras för att undvika hot mot miljön	Föreläsningar, studieuppgifter	Skriftlig tentamen	Humanbiologi	
Hållbar utveckling och hälso- klimatförändringar	Redogöra för direkta och indirekta hälsoeffekter av den förväntade klimatförändringen	Föreläsning, litteratur	Skriftlig tentamen	Miljö, samhälle och hälso PHX 301	

Förutom tabellen behöver planen innehålla

- Formulering av begreppet HU i relation till det egna huvudområdet och professionen
- Hur man anser sig kunna tydliggöra samtliga tre dimensioner i begreppet i ett globalt perspektiv i relation till det egna huvudområdet.
- Vilka aspekter av HU man har och planerar i programmet som helhet
- Hur man säkerställt progressionen
- Gärna också samarbetspartners, hänvisningar till speciellt intressant litteratur etc.
- Dokumentet är ett arbetsdokument som hålls aktuellt genom att uppdateras t.ex. årligen, och är godkänt av programkommitté.

Problem och hinder

- Tiden saknas för ansvarig, arbetet prioriteras inte
- Personer, som har utsetts är själva inte tillräckligt intresserade
- Ledningen är inte tydlig: friheten är stor
- Kursansvariga/lärare i programmet är inte intresserade eller t.o.m. motsätter sig och samarbetar inte om förslag till innehåll och lärandemål

- Lärare har inte kunskaper själva
- Ovana att hantera frågeställningar som inte har rätta lösningar utan snarare innebär ett reflekterande över olika lösningar och dilemman.
- Man ser HU som konkurrens till övrigt stoff som man anser att studenterna måste hinna lära sig för att kunna utöva sitt yrke.
- Man tycker att det mesta man gör är hållbar utveckling redan.

Möjligheter / vad underlättar

- Studenternas intresse och kunnande har ökat markant
- Samhälleliga förändringar och bättre mediabevakning
- Intresset bland lärare ökar

- Nya synsätt på lärande får allt större plats inom universitetet – lärarens roll förändras
- Styr- och policydokument från bl.a. GU har blivit allt tydligare
- Kompetensutveckling i olika former inom HU för lärare (GU's kurs, utbildningsdagar lokalt och centralt på GU, nationella möten etc) uppmuntras och ges resurser
- Lärares kompetensutveckling efterfrågas vid utvecklingssamtal